

РЕФОРМИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ В КОНТЕКСТЕ БОЛОНСКОГО ПРОЦЕССА

Резюме

В статье проанализировано цель, основные задания, планирование и организацию учебного процесса в Житомирском институте медсестринства в условиях введения кредитно-модульной системы.

Ключевые слова: учебный процесс, кредитно-модульная система, высшее медицинское учебное заведение.

S.V. Gordiychuk

UKRAINIAN PROFESSIONAL EDUCATION REFORM IN THE CONTEXT OF BOLOGNA PROCESS

Summary

The aim, main tasks, planning and organizing the studying process in Zhytomyr nurses institute in the conditions of the credit-modular systems implementation are analyzed in the article.

Key words: the studying process, the credit-modular system, the higher medical educational establishments

УДК 378

В.А. Копетчук

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У зв'язку із зростанням обсягу, складності та темпів засвоєння навчального матеріалу підвищуються вимоги до викладачів медичних ВНЗ, що готують майбутніх медичних працівників. На основі аналізу літератури дано оцінку сучасної системи психолого-педагогічних, методичних знань і навичок викладачів, що дозволить ефективно вирішувати проблеми медичної освіти в умовах її реформування.

Ключові слова: педагогіка, мистецтво викладання, принципи, методи спілкування, медсестринство.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями.

Глибокі перетворення соціальної структури суспільства вимагають конструктивних змін у галузі освіти, зокрема, медичної. У зв'язку з переходом на Болонську систему навчання викладачі вищих медичних навчальних закладів мають забезпечити якісно новий рівень підготовки майбутніх фахівців, що потребує раціональної організації навчального процесу, так як відбулось значне збільшення обсягу та складності навчального матеріалу, прискорення темпів його засвоєння. У науці відбувся "інформаційний вибух", який зумовив виникнення нових напрямків і розділів наукових досліджень, нових навчальних предметів, що у свою чергу призвело до перенасичення навчальних програм, за якими здійснюється підготовка медичних спеціалістів [1].

У зв'язку з цим виникає гостра необхідність у пошуку шляхів і засобів активізації діяльності педагога, розвитку сучасного стилю професійного мислення викладачів і вироблення потреби у самовдосконаленні. Зростає роль і значення педагогічної майстерності викладачів, рівня їх психологічної, педагогічної та методичної здатності керувати процесом підготовки спеціалістів відповідно до сучасного рівня вимог, розв'язувати нові проблеми та завдання вищої медичної освіти в умовах її реформування.

Перед викладачами вищих медичних навчальних закладів щодня постає необхідність вирішувати цілий ряд методичних питань, які передбачають підготовку і проведення практичних занять, складання методичних матеріалів до них, написання посібників, підручників і т.д. Реально ці питання вирішуються на кафедрах або циклових комісіях викладачами профільних дисциплін, які не мають достатньої підготовки з педагогіки, психології та методології викладання. Відчувається дефіцит інформації з цих питань, пов'язаний з тим, що існуючі навчальні та методичні посібники мають переважно теоретичний характер, випускаються малими тиражами і розповсюджуються переважно на регіональному рівні [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, на які спирається автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. Проблема формування професійно-педагогічної майстерності педагога є широко досліджуваною в сучасній психолого-педагогічній літературі. Так, проблеми формування соціальної та професійної зрілості педагога висвітлювали М.П. Лебедик, О.В. Михайлов; питання професійної майстерності вчителя – В.І. Авершин, І.А. Зязюн, М.В. Євтух, І.Є. Синиця, Л.Л. Хоружа, С. О. Шмаков та ін.; проблеми професійного самовдосконалення педагога – І.А. Зязюн, В.О. Мартиненко, Н.Г. Ничкало, М.І. Сметанський, С. О. Сисоєва, В.О. Сухомлинський та ін.; педагогічні умови формування

професійної культури вчителя – І.А. Зязюн, Н.Б. Крилова, Н.Г. Никало; умови формування педагогічної культури – О.В. Бондаревська, О.Б. Гармаш, Т.В. Іванова, І.Ф. Ісаєв, О.П. Рудницька та ін.. Проте аналіз науково-методичної літератури та періодичних видань виявив, що досі малодослідженим залишається сучасний стан проблеми формування педагогічної майстерності викладачів професійно орієнтованих дисциплін вищих медичних навчальних закладів.

Отже, метою роботи є визначення сутності поняття "педагогічна майстерність" та оцінка сучасної системи психолого-педагогічних і методичних знань, навичок викладачів медичних ВНЗ, що дасть можливість ефективніше вирішувати проблеми медичної освіти в умовах її реформування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Педагогічна праця у вищому медичному навчальному закладі є надзвичайно складною і відповідальною, так як вимагає різнобічної підготовки: професійної майстерності і компетентності, високого рівня духовної культури, досконалого володіння методикою навчання і виховання.

Основоположником вивчення проблеми педагогічної майстерності викладача як в системі середньої, так і вищої освіти в Україні є академік НАПН України І.А. Зязюн, який вважає, що майстерність учителя можна розглядати як найвищий рівень педагогічної діяльності (якщо ми характеризуємо якість результату), як вияв творчої активності педагога (якщо характеризуємо психологічний механізм успішної діяльності). Усвідомлюючи витoki розвитку майстерності, можна зрозуміти шляхи професійного самовдосконалення і сформулювати наступне визначення: педагогічна майстерність – це комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі [3].

У "Педагогічному словнику" педагогічна майстерність визначається як високе мистецтво навчання і виховання, доступне кожному педагогові, який працює за покликанням і любить дітей. Педагог-майстер характеризується як спеціаліст високої культури, що глибоко знає свій предмет, добре обізнаний з відповідними галузями науки чи мистецтва, компетентний у питаннях загальної психології, досконало володіє методикою навчання і виховання [4].

Основою професійної майстерності в медичній освіті є в першу чергу *професійна компетентність*, яка визначається базовими знаннями та вміннями педагога, його ціннісними орієнтирами, мотивами діяльності, розумінням себе у світі і світу навколо себе, стилем спілкування і взаємодії з оточуючими. Зміст професійної компетентності викладача медичного навчального закладу полягає перш за все у досконалому володінні теоретичними і практичними знаннями з даного предмету, а також методикою його викладання, педагогікою і психологією. Ідеальним є варіант, коли викладач фахових дисциплін у ВМНЗ має можливість поєднувати викладацьку роботу з практичною діяльністю в охороні здоров'я. Розвиток медичної галузі відбувається дуже швидко (нові методики і підходи у лікуванні, нові медичні препарати, сучасна апаратура і т.д.), що спонукають викладачів до серйозного самовдосконалення, самоосвіти і саморозвитку. Тому важливою особливістю професійних медико-педагогічних знань є їх комплексність, що потребує від викладача вміння синтезувати фактичний матеріал для досягнення кінцевої мети у підготовці майбутнього медичного працівника; безпомилково подати матеріал як розв'язану педагогічну задачу через психологічне осмислення та правильний вибір засобів взаємодії.

Сучасні підходи до проблеми психолого-педагогічної підготовки викладачів медичних ВНЗ зумовлюють існування базової системи психологічних, педагогічних та методичних знань і умінь [5], яка включає в себе наступні елементи:

- а) оволодіння психологічними та педагогічними закономірностями професійної підготовки спеціалістів медичного профілю;
- б) оволодіння сучасним арсеналом методів, засобів і форм навчання, які б охоплювали всі сторони та етапи професійної підготовки майбутнього медичного працівника;
- в) розвиток сучасного методичного мислення викладачів, що дозволяє кваліфіковано вирішувати нові проблеми вищої медичної освіти в процесі її постійного удосконалення.

Переважну частину педагогічної діяльності викладачів медичного ВУЗу складають практичні заняття зі студентами, тому підготовка та проведення їх, складання методичних матеріалів до них в сучасній вищій медичній школі вимагає певної системи професійних, психолого-педагогічних, методичних знань, навичок та умінь.

У цій системі виділяють її основну частину, яка визначає необхідний базовий рівень психолого-педагогічної і методичної підготовки викладачів. Ця частина включає в себе систему методичних умінь, які в комплексі забезпечують педагогічно і психологічно правильну організацію навчального процесу на різних його етапах. Це є вміння:

- визначити актуальність навчальної теми, її професійне значення, створити позитивну мотивацію до її вивчення;
- визначити навчальну мету практичного заняття, при цьому чітко диференціювати таку мету залежно від рівня професійної підготовки;
- визначити виховну мету заняття, оскільки вона пов'язана з формуванням особистості

майбутнього медичного працівника;

- провести відбір навчального матеріалу для практичного заняття, структурувати такий матеріал на основі виділення основних елементів, визначення логічних зв'язків між ними;
- правильно організаційно-методично побудувати заняття, визначити завдання, функції та зміст його основних етапів;
- визначити і застосувати методи навчання і контролю рівня знань, які відповідають меті, змісту предмета і сучасним вимогам;
- створити матеріали для контролю, які б відповідали різним рівням професійної підготовки;
- створити оптимальні навчально-методичні умови формування професійних навичок та вмінь;
- скласти навчально-інструктивні матеріали (орієнтовні карти, професійні алгоритми та ін.) для відпрацювання професійних вмінь та навичок студентів, для організації самостійної роботи студентів;
- проводити широке міждисциплінарне інтегрування;
- моделювати професійні ситуації, застосовуючи при цьому весь діапазон ігрових, імітаційних та ситуаційних методів навчання.

Озброєння викладачів сучасним арсеналом педагогічних знань, навичок та вмінь є основою для творчого пошуку колективом кожної кафедри найбільш прийнятних для конкретної навчальної дисципліни форм, методів і засобів навчання. Безперечно, що комплексне поєднання індивідуальних особливостей методичного стилю і почерку кожного викладача складає цілісну картину педагогічної діяльності кафедри. Між тим слід чітко дотримуватись балансу між жорсткою методичною уніфікацією, стандартизацією навчально-методичної роботи та специфікою змісту і цілей конкретних навчальних предметів, тематикою окремих практичних занять, специфікою її методичних засобів, особливостями педагогічних переваг колективів кафедр.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Аналіз доступної наукової та навчально-методичної літератури, багаторічний досвід професорсько-викладацького складу кафедри дозволяє зробити висновок, що вищезазначена система психолого-педагогічних та методичних вмінь є основою кваліфікаційної професіограми сучасного викладача і відповідає основним завданням професійної підготовки та підвищення кваліфікації викладацького складу вищих медичних навчальних закладів.

Література

1. Дзяк Г.В. Підготовка кадрів: нові підходи / Г.В.Дзяк // Ваше здоров'я. – 2003. – № 6. – С. 10.
2. Щербань М. Модернізація медичної освіти: шлях до поліпшення здоров'я нації / М. Щербань // Ваше здоров'я. – 2004. – № 9. – С. 6.
3. Педагогічна майстерність : Підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; За ред. І.А. Зязюна. – К. : Вища шк., 1997. – С. 30-49.
4. Педагогічний словник / [за ред.дійсного члена АПН України Ярмаченка М. Д.]. – К. : Педагогічна думка, 2001. – С. 300.
5. Милерян В.Е. Методические основы подготовки и проведения учебных занятий в медицинских вузах : Методическое пособие / В.Е. Милерян. – К., 1977. – 64 с.

В.А. Копетчук

МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО МАСТЕРСТВА ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ВЫСШИХ МЕДИЦИНСКИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Резюме

В связи с возрастанием объема, сложности и темпов усвоения учебного материала повышаются требования к преподавателям медицинских ВУЗов при подготовке будущих медицинских работников. На основании анализа литературы дана оценка современной системы психолого-педагогических, методических знаний и навыков преподавателей, что позволит эффективно решать проблемы медицинского образования в условиях ее реформирования.

Ключевые слова: педагогика, искусство преподавания, принципы, методы общения, медсестринство

V.A. Kopetchuk

THE METHODOICAL BASIS OF MEDICAL HIGH SCHOOLS TEACHERS' PEDAGOGICAL SKILLS

Summary

With the increasing volume, complexity and pace of mastering the educational material the requirements for medical high school teachers, training future health care workers are also increased. Based on the literature analysis the modern system of psychological and pedagogical as well as methodical knowledge and skills of teachers is evaluated, that would effectively solve the problem of medical education in the conditions of its reform.

Key words: pedagogics, art of teachingt, principles, communication methods, nurse.